

28. møde

Fredag den 1. februar 2008 kl. 10.00

Dagsorden

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 13:

Forespørgsel til miljøministeren [om den danske miljøindsats].

Af Per Clausen (EL) m.fl.
(Anmeldelse 29.01.2008).

2) Forespørgsel nr. F 5:

Forespørgsel til udenrigsministeren [om demokrati i Rusland].

Af Holger K. Nielsen (SF) og Ole Sohn (SF).
(Anmeldelse 06.12.2007. Fremme 11.12.2007).

3) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 8:

Forslag til folketingsbeslutning om EF-Domstolens arbejde.

Af Morten Messerschmidt (DF) m.fl.
(Fremsættelse 30.11.2007).

Meddelelser fra formanden

Formanden:

Mødet er åbnet.

Medlemmer af Folketinget Lone Dybkjær (RV) m.fl. har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ligestilling mellem kvinder og mænd ved ansættelse som præster i den danske folkekirke.
(Beslutningsforslag nr. B 49).

Medlemmer af Folketinget Mogens Lykketoft (S), Holger K. Nielsen (SF), Niels Helveg Petersen (RV), Frank Aaen (EL), Juliane Henningsen (IA), Lars-Emil Johansen (SIU) og Høgni Hoydal (TF) har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende hasteforespørgsel til udenrigsministeren, justitsministeren og transportministeren:

»Hvilke oplysninger kan regeringen give om CIA's anvendelse af dansk-grønlandsk territorium til hemmelige flytransporter af CIA-fanger, herunder om danske myndigheders kendskab til sådanne transportere?«
(Forespørgsel nr. F 14).

Det første punkt på dagsordenen er:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 13:

Forespørgsel til miljøministeren [om den danske miljøindsats].

Af Per Clausen (EL) m.fl.
(Anmeldelse 29.01.2008).

Kl. 10:01

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke som givet.

Det er givet.

Kl. 10:00

Det næste punkt på dagsordenen er:

2) Forespørgsel nr. F 5:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

Hvilke initiativer vil regeringen tage i forbindelse med de demokratiske tilbageslag i Rusland, herunder omstændighederne omkring det seneste parlamentsvalg?

Af Holger K. Nielsen (SF) og Ole Sohn (SF).
(Anmeldelse 06.12.2007. Fremme 11.12.2007).

Kl. 10:01

Formanden:

Jeg vil her gøre opmærksom på, at afstemning om eventuelle forslag til vedtagelse udsættes til tirsdag den 5. februar 2008.

Den første, der får ordet, er hr. Holger K. Nielsen som ordfører for forespørgerne for begrundelse.

Kl. 10:02

Begrundelse

(Ordfører for forespørgerne)

Holger K. Nielsen (SF):

Hvorfor skal vi i Folketinget beskæftige os med demokratiets tilstand i Rusland? Fordi udviklingen i Rusland har betydning for udviklingen i hele Europa. Rusland er med sin enorme størrelse umulig at komme uden om, når vi diskuterer udviklingen i Europa, fordi Rusland har vetoret i FN's Sikkerhedsråd; hvad de russiske magthavere tænker og gør, har stor betydning, også for os.

Det nyligt overståede parlamentsvalg afspejlede, hvad nogle af os har været opmærksomme på i længere tid, nemlig at demokratiet forværes. Der var ikke tale om et valg, der lever op til almindelige demokratiske standarder, hvad der også er påpeget af OSCE. Meget tyder på, at præsidentvalget bliver en gentagelse af denne farce; Putin skal for enhver pris fastholde magten.

Rusland styres reelt af Putin og hans parti, Rusland er igen blevet et etpartisystem. Oppositionspartier har ingen reelle muligheder for at komme igennem til offentligheden. Pressen styres benhårdt af staten. Kritikere risikerer at blive dræbt eller chikaneret. Mordet på Anna Politkovskaja er fortsat uopklaret, og intet tyder på, at der vil ske noget. Menneskerettighedsgrupper og andre ngo'er kan ikke arbejde. Tjetjenerne lider fortsat under det brutale styre, Putin har indsat, hvad den norske forfatter Åsne Seierstad med brutal klarhed fremhæver i sin seneste bog, som netop er udkommet på dansk. Russisk nationalisme har fået en opblomstring, og retorikken er blevet stadig mere antivistlig; chikanen mod British Council og dets leder, Stephen Kinock, er i den forbindelse del af et større mønster.

Er en ny kold krig på vej? Nej, forhåbentlig ikke. Men for at undgå en sådan er det vigtigt, at også vi i det danske Folketing diskuterer den danske ruslandspolitik, fordi udviklingen i Rusland er så vigtig for os. Jeg ser derfor frem til udenrigsministerens besvarelse.

Kl. 10:04

Formanden:

Tak til hr. Holger K. Nielsen. Så er det udenrigsministeren for besvarelse.

Kl. 10:04

Besvarelse

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg siger tak for hr. Holger K. Niensens forespørgsel.

Med Sovjetunionens sammenbrud opstod der i Europa en uventet mulighed for, at Rusland kunne finde sin naturlige plads i et demokratisk Europa. Der opstod et Rusland, som var rede til at vedkende sig sine kulturelle rødder i Europa og gennemgå en hurtig politisk og økonomisk modernisering. Det er afgørende vigtigt for os at fastholde dette perspektiv. Udviklingen i Rusland har i de seneste år været præget af økonomisk vækst, men desværre også af tilbagegang for demokratiet, som hr. Holger K. Nielsen påpegede.

Lad mig her nævne nogle eksempler på den tilbagegang: Guvernørerne i Ruslands føderale enheder er ikke længere folkevalgte; parlamentets førstekammer, Føderationsrådet, er ikke længere folkevalgt; pressefriheden er under pres; de landsdækkende tv-stationer er reelt under statskontrol; der har fundet drab sted på talrige kritiske journalister, og drabet på Anna Politkovskaja, som hr. Holger K. Nielsen fremhævede, vil ikke blive glemmt; civilsamfundet er under pres på grund af vidtgående krav om registrering og rapportering fra ngo'erne.

Selvfølgelig må der foretages en helhedsvurdering, en helhedsvurdering af udviklingen, og man skal ikke døømme Rusland på enkelte tiltag. Demokratiet kan jo leve med meget forskellige formelle regler og institutioner, og hvert land har sin egen historie.

Der er naturligvis også behov for, at et politisk system er effektivt. En del af præsident Putins bestræbelser på at styrke centralmagten kan ses som et forsøg på at løse reelle problemer, f.eks. at sikre, at regionerne ikke lovgiver i modstrid med føderal lovgivning.

Tilbage står imidlertid, at det er gået ud over demokratiet. Vi er dog ikke tilbage i Sovjetunionens tid, hvor man systematisk søgte at lukke samfundet for kontakter med udlandet. Der er fri udrejse for borgerne, og mange benytter sig jo af det: det er relativt let for russere, som vil, at skaffe sig information fra udlandet – internettet er jo frit og bruges i stigende omfang, om end

endnu ikke i samme grad som i vestlige samfund; der er en blomstrende ikkestatslig økonomi og et frit erhvervsliv, som ikke fandtes under Sovjetunionen; og der er ikke terror, selv om der er chikane mod demokratiet.

For at forstå, hvad der sker i Rusland, må vi indse, at demokrati ikke længere er et ubetinget positivt begreb i Rusland. Det skyldes de forvirkede forhold i 1990'erne, som få ønsker tilbage, og som myndighederne nu gør deres for at stille i et negativt lys.

Demokrati opfattes derfor ikke som en løsning på samfundsproblemerne i Rusland. Det er blevet mere almindeligt at søge løsninger ved at styrke staten; staten har jo altid været den stærke faktor i Rusland. Frygten for kaos virker derfor imod demokrati i Rusland i dag.

Denne udvikling er blevet kritiseret af os i Vesten med det resultat, at Rusland nu stadig mere tydeligt afviser kritik udefra. Rusland fremhæver, at der er særlige russiske traditioner og værdier, sådan som man har sagt i århundreder, og disse særlige russiske traditioner og værdier, som de ikke mener står tilbage for vestlige værdier, må nu igen være grundlag for det russiske politiske system. Den ortodokse kirke har gjort sig til talsmand for denne tanke og optræder således som støtte for tilbagerulningen af demokrati og menneskerettigheder.

Hvor Vesten i 1990'erne blev opfattet som en del af løsningen på Ruslands problemer, og man så op til Vesten, så opfattes Vesten i dag anderledes. Det er en udbredt opfattelse, at den orange revolution i Ukraine var startet og styret fra udlandet gennem ukrainske ngo'er. Der er derfor stor opmærksomhed på udenlandsk finansiering af ngo'er i Rusland. Præsident Putin har foragteligt talt om organisationer, som henter penge i fremmede ambassader. Det er blevet almindeligt at sætte tillægsord foran ordet demokrati i russisk politik. Vestlige kommentatorer har længe talt om et styret eller kontrolleret demokrati; i Rusland er begrebet suverænt demokrati indført, og det dækker over en slags ideologi, der synes at have til formål at legitimere de herskende forhold med argumenter for, at Rusland er på rette vej.

Et kernepunkt i den forbindelse er, at Rusland ikke vil importere løsningsmodeller og ikke vil finde sig i kritik eller indblanding udefra. Der er ikke tvivl om, at denne udvikling støttes af store dele af befolkningen. Den økonomiske fremgang, drevet af oliepriserne, og den politiske stabilitet er vigtige faktorer bag denne støtte. Vigtigt

for den russiske selvforståelse er også, at den russiske befolkning finder, at Rusland i dag er blevet respekteret i verden igen. Den mere selvhævdende russiske udenrigspolitik og retorik spiller ind her; det ser vi i Danmark f.eks. i forbindelse med de russiske militærfly, som flyver tæt på det danske luftrum.

Valget til Dumaen i december 2007 blev observeret af medlemmer af Europarådets og OSCE's parlamentariske forsamlinger. De konkluderede, at valget ikke var fair og ikke levede op til internationale standarder. Årsagerne hertil var bl.a. forskelsbehandling i medierne. Det var vanskeligt for oppositionen at komme til orde. Det gjorde det svært for vælgerne at få et afbalanceret billede. Der var også eksempler på, at oppositionspolitikere blev chikaneret.

Kl. 10:09

Rusland har påpeget, at observatørerne ikke havde tilstrækkeligt grundlag for denne konklusion. Men hertil er at sige, at grundlaget var begrænset af, at Rusland havde forhindret den sædvanlige grundige valgobservation, som ODIHR – det er forkortelsen for OSCE's Kontor for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder – altså normalt forbereder lang tid før et valg. Invitationen til ODIHR kom sent, og da den endelig kom, løb ODIHR ind i vanskeligheder med at få visa til observatørerne. Derfor besluttede ODIHR at aflyse sin valgobservation i Rusland. Vi har derfor ikke det samme solide grundlag for bedømmelse af valget og især oplevelser fra valget, som vi havde i 2003, hvor ODIHR gennemførte en grundig valgobservation, og hvor konklusionen i øvrigt var den samme. Jeg skal ikke undlade her at nævne, at Rusland har forsvaret den sene invitation til observatørerne med, at Danmark til det seneste valg kun inviterede med 3 ugers varsel.

Det må klart beklages, at Rusland nu også i forbindelse med præsidentvalget den 2. marts har indbudt så sent og knyttet sådanne betingelser til invitationen, at ODIHR sætter spørgsmålstegn ved, om der er grundlag for en forsvarlig observation af valget. Der er ikke truffet nogen endelig beslutning mellem Rusland og ODIHR i dag, men ODIHR har foreslået en løsning med Rusland inden den 4. februar, således at der kan komme observatører derover, og jeg håber sandelig, at Rusland vil imødekomme ODIHR's forslag, så vi ikke skal have den diskussion i fremtiden.

Den demokratiske tilgang og det demokratiske tilbageslag i Rusland er dybt bekymrende,

og vi må gøre alt, hvad vi kan, for at påvirke udviklingen i demokratisk retning. Samtidig må vi være realistiske, og vi må også se vanskelighederne i øjnene. De russiske myndigheder er meget hurtige til at afvise vores kritik. Dette skal imidlertid ikke tage modet fra os. Vi lever i en globaliseret verden, og Rusland har ikke meldt sig ud af verden. Rusland sidder i Sikkerhedsrådet og vil være med til at løse verdens problemer, og vi kan jo faktisk ikke få enighed i Sikkerhedsrådet, uden at Rusland er med til at løse problemerne. Uden Rusland bliver der heller ikke nogen klimaaftale i 2009. Rusland agter at spille en større rolle på verdensscenen, end det gjorde i 1990'erne, og det vil jo have konsekvenser. Rusland ligger i Europa, og forholdet til Rusland vil være afgørende for udviklingen i Europa – og ingen af os ønsker den kolde krig tilbage.

Det er klart, at vi kun har få muligheder for at opnå mærkbar indflydelse gennem bilaterale, særlig danske initiativer. Vi støtter de oprindelige folk i nord, vi støtter civilsamfundet. Det vil vi fortsætte med, og vi vil opfordre andre til at gøre det samme. Derfor er EU vigtig. EU er vigtig for hele udviklingen i Rusland. Og Rusland er i væsentlig grad afhængig af EU, som aftager over halvdel af Ruslands eksport. EU er langt den største kilde til udenlandske investeringer i Rusland og dermed for ny viden og teknologi. Der er indgået aftaler mellem Rusland og EU med vidtgående integration som mål – det er partnerskabs- og samarbejdsaftalen fra 1997 og planen for det fælles økonomiske rum fra 2005.

Det økonomiske opsving i Rusland er betalt af europæiske forbrugere af energi. Denne gensidige afhængighed må bruges som grundlag for samarbejde, ikke for konflikt, men Rusland har desværre brugt energi som våben mod Ukraine, Baltikum og Georgien. Det sætter vi os imod, og det må vi sætte os imod. Bl.a. derfor har vi i EU besluttet at differentiere vores energikilder og vores energileverandører. Både EU og Rusland må være indstillet på samarbejde og gensidighed. EU og Rusland ventes i løbet af året at indlede forhandlinger om en ny rammeaftale for samarbejdet, og vi må her naturligvis kræve, at demokratiske principper og menneskerettigheder anerkendes som grundlag for en sådan aftale. Og vi må til stadighed føre en grundig dialog om menneskerettigheder med Rusland.

Rusland er medlem af mange internationale organisationer, hvori Rusland har påtaget sig

forpligtelser til at overholde en række regler af stor betydning for den demokratiske udvikling, og det skal vi holde Rusland fast på. Rusland er f.eks. medlem af Europarådet. Rusland er her under overvågning, fordi landet ikke fra begyndelsen, da det blev optaget, opfyldte alle medlemskabets betingelser. Hvorfor optog man så Rusland i Europarådet i den situation? Jeg var med til det, og jeg stemte også for det. Det var, fordi fordelene ved alligevel at optage Rusland dengang bestod i, at russiske borgere så kunne bruge Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg, og i, at Europarådet har en menneskerettighedskommissær, som har været aktiv i forbindelse med Rusland. Menneskerettighedsdomstolen er begyndt at afgøre en række sager rejst af russere, der ikke har kunnet få en retfærdig dom hjemme. Det er her værd at notere, at Rusland i det store og hele efterlever dommene, bl.a. ved at udbetale de erstatninger, som dommene foreskriver.

Kl. 10:15

OSCE er også en vigtig organisation, en organisation, som vi skal bevare, og vi skal ikke have Rusland til at trække OSCE's tænder ud. OSCE har pragmatisk udviklet en praksis og en række instrumenter, som vi ønsker at værne om. Blandt disse instrumenter er feltmissionerne, OSCE's medierepræsentant, højkommisseren for nationale mindretal og som nævnt ODIHR, der observerer valgene, og de spiller alle en rolle i forbindelse med Rusland.

Både i Europarådet og i OSCE har vi parlamentariske forsamlinger, som må gøre deres for at medvirke til at holde Rusland på det demokratiske spor.

Danmark skal være aktiv i EU og i andre organisationer for at sikre, at der bliver sagt fra, når udviklingen gør det nødvendigt. Vi må især fastholde, at Rusland skal efterleve de forpligtelser, det rent faktisk har påtaget sig. Vi er indgået i et konkret internationalt samarbejde med Rusland om globale spørgsmål som klima, energi, bekæmpelse af terrorisme, spredning af masseødelæggelsesvåben, og da vi sad i Sikkerhedsrådet, samarbejdede vi jo også med Rusland om løsning af en række problemer.

Vores strategi må være engagement af Rusland, ikke isolation, ikke inddæmning – den kolde krig er forbi og skal være forbi, og Sovjetunionen findes ikke mere. Vi kan og skal være forskellige, men forskellene skal spille sammen og hvile på et sæt fælles værdier som demokrati og menneskerettigheder. Vi skal føre en resultatori-

enteret politisk dialog, også om vanskelige emner, men vi skal ikke lade vanskelighederne ødelægge dialogen. Vi skal udbygge samarbejdet, dialogen og de menneskelige kontakter gennem forretningsliv, udveksling af studerende, forskere og parlamentarikere, så russerne forhåbentlig kan blive inspireret ved kontakt med vores samfund til at gøre demokratiske fremskridt.

Rusland er gået en lang, svær og bugtet vej siden 1991, hvor mange rent faktisk frygtede dets kollaps. Kollapsen fandt ikke sted, og det kan vi jo egentlig kun være tilfredse med. Rusland er kommet igennem sin krise, men det må så til gengæld ikke kaste Europa ind i nye kriser. I stedet må dette gennembrud være til gavn for såvel Ruslands som Europas borgere, men vi må forvente, at det bliver en langvarig proces.

Kl. 10:17

Formanden:

Tak til udenrigsministeren.

Så går vi over til forhandlingen, og den første, der har ordet, er hr. Holger K. Nielsen som ordfører for forespørgerne.

Kl. 10:17

Forhandling

(Ordfører for forespørgerne)

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg vil godt sige tak til udenrigsministeren for hans besvarelse. Jeg synes, at det på mange måder var en udmærket tale, han holdt. Hans analyse af situationen i Rusland deler jeg i meget høj grad, påpegningen af de demokratiske tilbageskridt, der har været, de problemer, der var ved parlamentsvalget, de problemer, der er i det øjeblikkelige præsidentvalg, konflikterne med Europarådet og OSCE, hele spørgsmålet omkring menneskerettighedssituationen i Rusland. Det er vigtigt, at det bliver sagt tydeligt, at der er tale om sådanne demokratiske tilbageslag.

Jeg tror også, det er rigtig, at der i den russiske befolkning i høj grad er en opbakning bag Putin og hans politik. Der er et stort behov for stabilitet efter det kaos, der var i 1990'erne, men så meget desto mere grund er der til at spørge sig, hvorfor man så generer og chikanerer enhver, der formulerer sig i opposition til det eksisterende styre. Hvorfor forpester man arbejdsvilkårene for menneskerettighedsgrupper og andre ngo'er, der måtte stille kritiske spørgsmål til styret? Hvorfor myrdes adskillige af de mennesker, som stiller kritiske spørgsmål til styret? Hvorfor er man stadig væk nødt til at holde Tje-

tjenien fast i et styre dernede, indsat af Putin selv, som udfører den mest brutale undertrykkelse af befolkningen, man kan forestille sig?

Jeg er enig i, at Rusland er en del af Europa, og at vi har behov for at undgå en ny kold krig, samt at vi så i den sammenhæng må være opmærksomme på det, ministeren meget fint analyserede sig frem til, nemlig en ny russisk nationalisme begrundet i nogle specielle russiske værdier. I den sammenhæng er vi nødt til at have nogle demokratiske værdier, som vi argumenterer med fra vores side. Jeg vil så sige, at det heller ikke er alt fra Vestens side, der måske er lige klogt. Det missilskjold, som man ønsker at stille op i Polen og Tjekkiet, har jo i hvert fald bidraget til disse tendenser i Rusland og har medført, at de dele af det russiske militær, der ønsker at få yderligere oprustning, internt har fået gode argumenter.

Jeg er enig i, at vi i alle internationale fora, ikke mindst i EU og Europarådet og OSCE, skal fremføre den her kritik og bruge disse organisationer aktivt. Jeg synes så nok, at vi godt kan gøre noget mere, også bilateralt. Det handler om, at der er mulighed for, at vi i højere grad kan styrke, hvad jeg vil kalde den demokratiske opposition. Vi kan styrke menneskerettighedsgrupper, styrke de ngo'er, der arbejder med de her sager.

Lad mig komme med en parallel. Med hensyn til Hviderusland har Danmark udarbejdet en temmelig sammenhængende strategi for, hvordan vi kan styrke den fri presse, hvordan vi kan styrke forskellige ngo'er, forskellige menneskerettighedsgrupperinger, forskellige demokratiske grupperinger i Hviderusland. Det er ud fra den argumentation, at Hviderusland er et diktatur, og derfor må det indgå som en del af vores udenrigspolitik at støtte de kræfter i det civile samfund i Hviderusland, som kæmper for mere demokrati.

Jeg vil mene, at der kan føres en parallel over til Rusland, for det, vi oplever i Rusland i de her år, er meget lig det, som man har oplevet i Hviderusland med et etpartisystem, et autokratisk styre, som konsekvent undertrykker menneskerettighedsgrupperinger. Derfor vil jeg meget opfordre regeringen til at udarbejde en strategi for, hvordan vi, ligesom vi har gjort med hensyn til Hviderusland, kan styrke ngo'er, kan styrke demokratiske bevægelser også i Rusland.

Der er adskillige, som faktisk arbejder ganske godt i Rusland. Der er Soldatermødrene, den russisk-tjetjenske venskabsforening, Memorial;

der er forskellige grupperinger, der faktisk arbejder ganske godt, men deres arbejdsvilkår er blevet meget, meget forværrede.

På den baggrund skal jeg på vegne af SF og Enhedslisten fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget beklager de senere års demokratiske tilbageslag i Rusland.

Folketinget opfordrer regeringen til at lægge et stærkere politisk pres på Rusland i EU, Europarådet, OSCE og andre relevante fora med henblik på en styrkelse af demokratiet og overholdelse af menneskerettigheder – bl.a. i forhold til pressens vilkår, arbejdsvilkårene for menneskerettighedsgrupper og andre ngo'er, menneskerettighedssituationen i Tjetjenien samt opklaring af politiske mord.

Folketinget opfordrer regeringen til at intensivere støtten – både politisk og økonomisk – til ngo'er i Rusland, som arbejder for at styrke demokratiet og menneskerettighederne.«
(Forslag til vedtagelse nr. V 27).

Kl. 10:24

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse:

»Folketinget beklager de senere års demokratiske tilbageslag i Rusland.

Folketinget opfordrer regeringen til at lægge et stærkere politisk pres på Rusland i EU, Europarådet, OSCE og andre relevante fora med henblik på en styrkelse af demokratiet og overholdelse af menneskerettigheder – bl.a. i forhold til pressens vilkår, arbejdsvilkårene for menneskerettighedsgrupper og andre ngo'er, menneskerettighedssituationen i Tjetjenien samt opklaring af politiske mord.

Folketinget opfordrer regeringen til at intensivere støtten – både politisk og økonomisk – til ngo'er i Rusland, som arbejder for at styrke demokratiet og menneskerettighederne.«
(Forslag til vedtagelse nr. V 27).

Dette forslag vil nu indgå i de videre forhandlinger.

Vi siger tak til hr. Holger K. Nielsen. Der var ikke ønsker om korte bemærkninger, og det vil jeg sige, at vi går videre til næste ordfører i rækken, og det er fru Gitte Lillelund Bech.

Kl. 10:24

(Ordfører)

Gitte Lillelund Bech (V):

Er demokrati i en by i Rusland? Det spørgsmål har min kollega hr. Søren Pind gentagne gange stillet mig i forbindelse med den udvikling, vi har set i Rusland på det seneste.

Jeg tror, vi er mange, der med glæde så Sovjetunionens sammenbrud og det tøbrud i demokratiet, som det medførte. Vi så en udvikling af demokratiske processer i Rusland, som ingen havde turdet håbe på. Desværre har vi de senere år oplevet tilbageslag i den demokratiske proces i Rusland. Udenrigsministeren nævnte en række eksempler, og hr. Holger K. Nielsen nævnte en række eksempler, som jeg kun kan tilslutte mig.

Det er derfor vigtigt, at vi ikke bare står på sidelinjen og ser til. De manglende demokratiske valg og begrænsninger i pressefriheden skal påtales gang på gang. Journalister som Anna Politkovskaja har betalt en høj pris, nemlig med deres liv, for at påpege dette gang på gang. Vi skal påtale det gang på gang, når Rusland generer sine nabolande ved at lukke for energiforsyningen eller sende jagerfly på vingerne. Vi skal sige til, og vi skal sige fra.

Vi skal lægge pres på Rusland og forklare Rusland, at forudsætningen for dialog og samarbejde med Danmark og med EU-landene er, at man respekterer menneskerettighederne, at man respekterer, at valghandlingerne skal være åbne, fair og fri, samt at der er mediefrihed. Det er krav, vi stiller til valg i alle lande, og det er krav, vi også stiller i forbindelse med valghandlingerne i Rusland, for ellers kan vi ikke og vil vi ikke acceptere valgene som fair og fri, og derfor kan og vil vi heller ikke acceptere resultaterne.

Vi skal også huske på, at vi i Europa har behov for Rusland. International fred og sikkerhed kan ikke findes uden en af storspillerne, og grænseoverskridende problematikker som organiseret kriminalitet og terrorisme kræver grænseoverskridende samarbejde. Tilsvarende gør sig gældende inden for klimaområdet, så her skal vi løbende have dialogen.

Hvad gør vi så? Vi tager handsken op, er kritiske, når der er noget at være kritiske over, og konstruktive, når der er noget at være konstruktive over. Vi kan ikke gøre det alene. Sammen med de øvrige EU-lande skal vi sætte hårdt mod hårdt, når det er nødvendigt, og være åbne, når det er nødvendigt, og vi skal fortsat prioritere indsatsen for en demokratisk udvikling i Rus-

land i de relevante fora, hvor vi jo sidder, det kan være i EU, i Europarådet eller i OSCE. Vi skal arbejde for, at et samlet EU fastholder Rusland på dets forpligtelser i henhold til internationale konventioner og regler, og så, for at forsøge at svare på min kollega hr. Søren Pinds spørgsmål, vil jeg sige: Ja, demokrati kan være en by i Rusland, men er det ikke nødvendigvis.

På vegne af Venstre, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti, Det Radikale Venstre og Ny Alliance skal jeg fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Det er vigtigt for Danmark og vore partnere i EU og NATO at have et nært og tillidsfuldt samarbejde med Rusland om international fred og sikkerhed samt løsning af grænseoverskridende problemer som klimaforandring, organiseret kriminalitet og terrorisme.

Folketinget konstaterer med beklagelse, at der de senere år er sket en række tilbageslag i den demokratiske proces, der kom i gang med Sovjetunionens sammenbrud. Folketinget konstaterer, at regeringen fortsat vil støtte de oprindelige folk i nord og civilsamfundet i Rusland.

Folketinget opfordrer regeringen til fortsat at prioritere indsatsen for en demokratisk udvikling i Rusland i relevante fora, herunder EU, Europarådet og OSCE, samt arbejde for, at et samlet EU fastholder Rusland på dets forpligtelser i henhold til internationale konventioner og regler.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 28).

Kl. 10:28

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse:

»Det er vigtigt for Danmark og vore partnere i EU og NATO at have et nært og tillidsfuldt samarbejde med Rusland om international fred og sikkerhed samt løsning af grænseoverskridende problemer som klimaforandring, organiseret kriminalitet og terrorisme.

Folketinget konstaterer med beklagelse, at der de senere år er sket en række tilbageslag i den demokratiske proces, der kom i gang med Sovjetunionens sammenbrud. Folketinget konstaterer, at regeringen fortsat vil støtte de oprindelige folk i nord og civilsamfundet i Rusland.

Folketinget opfordrer regeringen til fortsat at prioritere indsatsen for en demokratisk udvikling i Rusland i relevante fora, herunder EU, Europarådet og OSCE, samt arbejde for, at et samlet EU fastholder Rusland på dets forpligtelser i henhold til internationale konventioner og regler.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 28).

Dette forslag vil indgå i de videre forhandlinger.

Der er ikke bedt om korte bemærkninger, så jeg siger tak til fru Gitte Lillelund Bech. Næste ordfører er hr. Mogens Lykketoft.

Kl. 10:29

(Ordfører)

Mogens Lykketoft (S):

Jeg tror, at årsagen til, at der ikke sidder nogen og lytter til os oppe i presseløgen, er, at det er meget, meget svært at blive uenig i det, udenrigsministeren har sagt, og det, hr. Holger K. Nielsen har sagt i begrundelsen for forespørgslen. Jeg tror, at de tilsammen dækker meget enige holdninger til situationen i Rusland og til, hvad man bør gøre fra dansk side.

Jeg kunne såmænd også, selv om vi er medforslagsstillere til det netop forelagte forslag til vedtagelse, sagtens have stemt for hr. Holger K. Niensens forslag. Jeg forestiller mig egentlig også, at regeringen kunne have gjort det. Vi er nu ikke blevet inviteret til nogle drøftelser af noget andet forslag, så vi holder os til det, som er fremsat af et flertal.

Men til sagens indhold bare nogle enkelte til lægsbemærkninger. Det er rigtigt, at vi alle sammen havde store forhåbninger til en demokratisk udvikling i Rusland efter Sovjetunionens sammenbrud, men man må jo også sige, at den mere autoritære holdning, der nu er blevet så udbredt i Rusland – for Putin har jo utvivlsomt et flertal af befolkningen bag sig for sin politik i øjeblikket – også har sin rod i alle de fejtagelser, der blev begået i 1990'erne. Vel var der en demokratisk udvikling, men der var jo også et gigantisk tyveri af fælles ejendom af nogle folk, der fik tilranet sig privatiseringens gevinst i erhvervslivet, og det har i sig selv skabt et uhyre usundt samfundsklima, hvor de store pengeinteresser, der er blevet bygget op ved den lejlighed, spiller sammen med – og nogle gange også imod, men oftest sammen med – det magtapparat, som Putin har bygget op, og de sikkerhedstjenester, som han er rundet af og støtter sig så stærkt på.

Så der er mange bekymrende træk, som man godt kan forstå at den russiske befolkning har

reageret imod, men det er selvfølgelig dybt beklageligt og bekymrende, at reaktionen så har været af den art, vi har set med de træk i antidemokratisk retning, som udenrigsministeren gennemgik ganske omhyggeligt her.

Det er værd at nævne, at det senest afholdte parlamentsvalg havde nogle ejendommeligheder, som var så grotesk åbenbare, at man egentlig kan undre sig over, at myndighederne ville udsætte sig selv for det. Når Putin får 99 pct. af stemmerne i Tjetjenien, så er der nok ikke noget levende menneske i denne verden, som har bare et minimum af indsigt, der tror, at det kan være et hæderligt resultat.

Når alt dette er sagt, er jeg selvfølgelig også enig med udenrigsministeren i, at vi til trods for alt det, der bekymrer os i Rusland, er nødt til at prøve at engagere Rusland i sikkerhedsrådssammenhæng, i klimasammenhæng, i at prøve at genskabe den afspænding, der var så godt på vej i 1990'erne. Vi har også noget, vi selv skal gøre der. Den ukloge lancering af missilskjoldsideen fra vestlig side er ikke hjælpsom, når det gælder om at få en afspændingsproces i gang igen, det er jeg enig med hr. Holger K. Nielsen i.

Jeg mener også, det er vigtigt, at Vesten viser en aktiv, konstruktiv holdning til at få genskabt en aftale om de konventionelle styrker, efter at den gamle aftale er blevet opsagt. Vi har ikke råd til bare at sidde passivt og konstatere, at den kolde krig er ved at genopstå en miniature. Vi har brug for selv at tage nogle skridt, som kan modvirke, at den udvikling kommer i gang.

Det sidste, jeg skal sige, er bare, at jeg er et hundrede procent enig i – det fremgår også af forslaget til vedtagelse, som vi står bag – at den vigtigste håndtering af Rusland foregår gennem EU og foregår ved at arbejde mest muligt for en fælles EU-holdning over for Rusland. Hvis vi skal ændre deres kurs, hvis vi skal undgå at være enkeltlande, der er gidsler i russisk brug af energipolitikken til afpresning, så skal der være en fælles EU-strategi over for Rusland, og det bør den danske regering meget aktivt argumentere for. Det tror jeg også den gør, heller ikke på dette punkt har jeg konstateret nogen alvorlig uenighed.

Kl. 10:34

Formanden:

Tak til hr. Mogens Lykketoft. Der er ikke ønske om korte bemærkninger. Den næste i ordførerrækken er hr. Søren Espersen.

Kl. 10:34

(Ordfører)

Søren Espersen (DF):

Da kommunismen ved Sovjetunionens opløsning måtte give op, oplevede vi det i hele verden som en stor lykke, og ikke mindst var det jo altså en usigelig lykke for Ruslands mange millioner mennesker, som i flere generationer siden katastrofen i 1917 havde måttet lide under proletariatets diktatur. Det anslås forsigtigt, at det rædse regime, som Lenin lagde grunden til, kom til at koste 50 millioner sovjetborgere livet. Udenrigsministeren har selv i sin skribentvirksomhed beskæftiget sig indgående med den drømmeriske politiske sekt, som kommunismen var, og bør selv her i dag roses for det engagement, med hvilket han *inden* Murens fald bekæmpede det totalitære system. Det er meget væsentligt at lægge mærke til, at det var *inden* Murens fald.

Nogle vil måske undre sig over, at jeg indleder med dette lille historiske tilbageblik, men årsagen er, at jeg fra starten ønsker at relativere den sag, vi diskuterer i dag – at sætte den i relief. For vel er der bestemt ting i Rusland i dag, som kan give anledning til bekymring, men det er ikke engang for vand at regne mod det, som man nådigt slap af med ved Sovjetunionens fald. Det tilsvares størrelsesforskellen mellem den mindste af alle små myrer og den allerstørste afrikanske elefant. Vi skal ikke snakke om Sovjetunionen, men som i andre sammenhænge og ikke mindst i vores debat i dag er det godt at have i bagehovedet, at alt er relativt. Så vidt sagen i går.

Nu skal vi tale om dagens Rusland, og her vil jeg med det samme sige, at der er flere ting, der kan bekymre. Det er ikke rart, at Putin i de senere år så at sige synes at dreje væk fra den frie vestlige verden og oven i købet til indenrigspolitisk vinding at vende tilbage til det, man troede var fortid i Rusland, nemlig nærmest en automatkritik af USA, den vestlige verden og NATO. Det er ikke behageligt at følge historierne om den giftmyrdede Aleksandr Litvinenko og om, hvordan munden systematisk lukkes på kritiske journalister. Senest var det lukningen af to britiske kulturcentre i Rusland, der måtte give anledning til at spørge, hvad det er, der er ved at foregå i Rusland.

Hvad foregik der egentlig derovre i forbindelse med parlamentsvalget før jul? OSCE ville gerne have sendt folk af sted, men valgte så at nedtone det, da man følte sig mobbet af russerne, som trak visumansøgninger i langdrag og i det

hele taget ville lægge restriktioner for, hvor mange observatører de ville have ind i landet. Jeg syntes, det virkede underligt, at man på den måde udfordrede Vesten, for sejren var Putin og hans parti, Det Forenede Rusland, under alle omstændigheder sikker på. Det er jo det underlige: Der er ingen som helst tvivl om, at Putin er helt usædvanlig populær i sit folk. Dels føler russerne, som udenrigsministeren var inde på, at Putin har genrejst Ruslands stolthed og igen gjort Rusland til en supermagt, dels buldrer økonomien fremad med en stærkt forbedret levestandard til følge.

Men det er vigtigt, at vi forsøger, alt hvad vi kan, at påvirke demokratiet i Rusland, så det bliver bevaret og sikret, og derfor er vi i Dansk Folkeparti tilfredse med, at regeringen fortsat vil arbejde ihærdigt med at prioritere indsatsen for en demokratisk udvikling alle de steder, hvor sådan nogle påvirkninger foregår. Det gælder direkte over for Rusland, men altså også i EU, Europarådet og OSCE.

Formålet, som vi ser det, er, at Rusland fremover bliver en naturligt integreret partner i den frie verden og den kultur, der bringer os i den frie verden sammen.

Kl. 10:38

Formanden:

Der er ingen, der har bedt om korte bemærkninger. Tak til hr. Søren Espersen, og så er det hr. Tom Behnke som ordfører.

Kl. 10:38

(Ordfører)

Tom Behnke (KF):

Det Konservative Folkeparti ser med bekymring på udviklingen i Rusland. Demokratiet var godt på vej efter Murens fald og Sovjetunionens opløsning, og det er jo altid svært, når man sådan pludselig får friheden efter mange år uden at have haft det. Det har vi set mange andre steder. Da jeg var nyvalgt til Folketinget, kan jeg huske, jeg var på en rejse til Estland, hvor vi var tre-fire personer, der var oppe som valgobservatører, i forbindelse med at der var en folkeafstemning, om man i Estland skulle frigøre sig fra Rusland. Når man oplevede Estland dengang, før de blev fri af Rusland, kunne man se, hvor bange og skræmt befolkningen var. Selv da afstemningsresultatet lå klart og man med et buldrende flertal, et kæmpe flertal havde tilkendegivet, at man selvøstelig ville have sin frihed, så var der ikke en eneste borger, der turde hæve glasset og sige skål eller bare se en lille smule glad ud i den sammenhæng, for man anede ikke, hvad der vil-

le ske, man var simpelt hen bange og skræmt. Så det er svært, når man pludselig efter mange, mange år under tvang får friheden.

Det er også sådan, at langt fra alle i den situation ved, at frihed jo ikke bare er frihed; frihed er altid frihed under ansvar. Derfor er det en svær proces. Men selv om det er en svær proces, må det aldrig blive en undskyldning for ikke til stighed at arbejde frem mod demokrati og frihed.

Rusland spiller jo en vigtig rolle på flere punkter, og derfor er det vigtigt, at Rusland er med i samarbejdet i internationale sammenhænge. Men det er også vigtigt at huske russerne på, at det jo altså forudsætter, at Rusland respekterer demokrati og giver befolkningen frihed og indsigt. Den udvikling var godt i gang, men nu ser vi tilbagegang, og det er beklageligt. Uanset at det er en svær opgave for Putin at håndtere at holde styr på landet i en tid, hvor friheden buldrer løs, må det ikke føre til indskrænkning af demokratiet. Det er for så vidt forståeligt, at Putin føler, at det er nemmere med en stram styring, fordi en stram styring giver en umiddelbar ro i landet, mens frihed jo altså kan medføre kaos, hvis friheden går så langt, at den bliver til anarki, og hvis man glemmer, at det er frihed under ansvar. Det er forståeligt.

Men Putin er dygtigere end som så, det skal man ikke tage fejl af, og derfor bør han vise format og ikke henfalde til de nemme løsninger i den her situation. Den svære løsning er måske nok, men den rigtige løsning er demokrati. Den rigtige løsning er måske den svære at styre, men det kan lade sig gøre, og derfor skal vi på den ene side opmuntre Putin til at tro på sig selv, tro på, at det kan lade sig gøre, tro på en fremtid med demokrati og ro og tro på, at demokrati og ro i landet rent faktisk kan gå hånd i hånd. På den anden side er der ingen tvivl om, at vi også samtidig skal lægge pres på Rusland.

Det er vigtigt for Danmark og for vore partnere i EU og NATO at have et nært og tillidsfuldt samarbejde med Rusland om international fred og sikkerhed og løsning af grænseoverskridende problemer som klimaforandringer, organiseret kriminalitet og terrorisme. Vi opfordrer derfor til fortsat at prioritere indsatsen for en demokratisk udvikling i Rusland i relevante fora, herunder EU, Europarådet og OSCE, og at arbejde for, at et samlet EU fastholder Rusland på dets forpligtelser i henhold til internationale konventioner og regler. Derfor støtter vi også det forslag til vedtagelse, som vi er med på.

Formanden:

Der er ikke ønsker om korte bemærkninger. Tak til hr. Tom Behnke. Så er det hr. Niels Helveg Petersen som ordfører.

Kl. 10:42

(Ordfører)

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg vil gerne sige tak til SF, som har foranlediget den her debat; jeg synes, det er en god idé, en rigtig idé, at vi behandler vores forhold til Rusland, og tak for det. Jeg vil også sige tak til udenrigsministeren, som jeg synes holdt en meget god tale, som jeg kan tilslutte mig. Jeg synes, det lykkedes udenrigsministeren at komme nuanceret omkring emnet og understrege, at det, det drejer sig om i vores forhold til Rusland, er at engagere Rusland, ikke isolere, ikke inddæmme Rusland, men netop engagere Rusland.

Vores politik over for Rusland må jo gå på to ben. På den ene side må vi gøre alt, hvad vi kan, i vores forhold direkte til Rusland, altså vores bilaterale forhold til Rusland, for at udvikle samarbejdet, og vi må gøre vores yderste inden for de internationale organisationer, hvor vi møder Rusland, for at udvikle samarbejdet bedst muligt, samtidig med at vi på den anden side både bilateralt og i de fora, hvor vi møder Rusland, fastholder kritikken af de tilbageslag, der er sket på det demokratiske område i de senere år.

Med rette må vi være kritiske og bekymrede over visse træk i udviklingen i Rusland. Jeg er helt enig med hr. Søren Espersen, når han siger, at vi da heldigvis er i den situation, at Rusland har gjort store fremskridt fra Sovjetunionens dage, men det kan jo heller ikke – må ikke – skjule, at der er træk i udviklingen i Rusland, som må give os anledning til stor bekymring.

Udenrigsministeren fremhævede betydningen af samarbejdet med Rusland i nogle af vores vigtige internationale organisationer.

EU er klart det vigtigste instrument, vi har i forhold til udviklingen i Rusland. Det er uhyre vigtigt, at forholdet mellem EU og Rusland udvikler sig godt og engageret. Ikke mindst er det jo vigtigt, at EU bedre end i dag er i stand til at føre en samlet energipolitik, altså som et samlet EU at kunne diskutere med Rusland om energipolitikken. Det er der brug for, fordi Rusland er så betydelig en leverandør af energi til Europa, og fordi vi har brug for dermed at undgå, at enkelte europæiske lande ligesom tages som en slags gidsler i energipolitikken. Derfor er EU her

af helt central betydning i forholdet til Rusland. Det er OSCE også, og det er Europarådet også.

Inden for Europarådet har vi jo set en voldsom vækst i antallet af sager ved Menneskerettighedsdomstolen, ikke mindst sager anlagt imod Rusland, og det er jo godt. Men skidt er det, at støtten fra de europæiske lande til domstolen er så beskedent. Jeg må stærkt opfordre regeringen til at arbejde for, at domstolen får de tilstrækkelige ressourcer til at kunne udføre sit arbejde; det har enorm betydning.

Der var to organisationer, som ministeren ikke nævnte, og det undrede mig en smule. Det ene var Østersørådet, hvor vi jo har en mulighed for at engagere Rusland, f.eks. på miljøpolitikens område. Jeg kan godt forstå, at Østersørådet måske ikke helt spiller den rolle, som det gjorde i 1990'erne, og det er der mange grunde til, bl.a. de baltiske landes medlemskab nu af både EU og NATO, men alligevel er det jo fortsat et redskab, som vi skal benytte og prøve på at få det bedst mulige ud af.

Tilsvarende gælder med hensyn til NATO-Rusland Rådet, som jo er et godt instrument for at diskutere sikkerhedspolitiske emner med Rusland, med den russiske regering. Også det instrument skal vi selvfølgelig gøre, hvad vi kan, for at bruge positivt.

Den amerikanske kommentator Friedman har formuleret noget om, hvad han kalder petrol politics, tror jeg nok han sagde. Det begreb dækker over, at jo højere olieprisen er i verden, jo dårligere har demokratiet det. Han bruger som argument, at de høje oliepriser jo understøtter nogle af de regimer i verden, som har sværest ved at forstå demokratiske spilleregler, som f.eks. Iran og nogle af de arabiske lande. Men det spiller også ind i Rusland.

Den høje oliepris på over 90 dollar pr. tønde gør jo, at den russiske økonomi er stærkt forbedret. Rusland har kunnet afvikle sin gæld, de har et stort overskud på betalingsbalancen. Rusland er i stand til, magter nu at investere i udlandet, og der kan være mange positive sider af det her.

Men en af følgerne er jo altså også en ny russisk selvfølelse, som gør, at Rusland måske tænker mindre på den demokratiske udvikling, end de burde gøre. Den høje oliepris, som jo altså desværre også er en af følgerne af den ulykkelige krig i Irak, er, kan man sige, med til at gøre det sværere at få demokratiske fremskridt også i Rusland.

Jeg kan sige på Det Radikale Venstres vegne, at vi kan støtte det forslag til vedtagelse, som vi

er medforslagsstillere til. Jeg synes, at forslaget udmærket udtrykker den holdning over for Rusland, vi må indtage, altså på den ene side ønsket om engagement af Rusland, på den anden side en kritisk holdning til udviklingen på menneskerettigheds- og demokratiområdet.

Kl. 10:48

Formanden:

Tak til hr. Niels Helveg Petersen. Og næste ordfører er hr. Frank Aaen.

Kl. 10:49

(Ordfører)

Frank Aaen (EL):

Det lyder jo unægtelig, som om der er en meget stor enighed i Folketinget under sådan en debat her om udviklingen i Rusland. Alle beklager mange af de ting, der sker derovre. Det går skidt med demokratiet i Rusland; vi har lige set det med det valg, der blev gennemført, og som ikke kan anerkendes efter almindelige internationale standarder; det går skidt for oppositionen i Rusland, på den måde at demonstranter bliver genbanket, bliver puttet i fængsel; vi ser, hvordan kritiske journalister og kritiske politikere bliver myrdet eller på anden måde chikaneret, og hvordan organisationer bliver opløst, forbudt, man prøver at sørge for, at de ikke kan arbejde; der er forsåt undertrykkelse og mord og forsvindinger i Tjetjenien, og jeg er helt enig i, at det, at Putin skulle have fået så voldsomt et stemmetal i Tjetjenien, siger alt om det valg, der blev gennemført, og hvordan det blev gennemført.

Man skal være opmærksom på, at den undertrykkelse, vi kender fra Tjetjenien, og som de fleste også tager afstand fra, jo udvikler sig i andre dele af Kaukasus i øjeblikket, og at der bestemte ikke er noget der, der tyder på, at Putin ønsker at ændre linje med hensyn til undertrykkelse og mishandling af grupper og befolkninger, som ikke lige gør, som Putin og Rusland ønsker.

Det er klart nok, også når man har besøgt Rusland, at der økonomisk er en middelklasse i de store byer, f.eks. i Moskva, som klarer sig meget fint, men man behøver bare at tage ud til omegnen få kilometer fra Den Røde Plads i Moskva, så vil man se, at virkeligheden er ganske anderledes; der er der fattigdom og sult, meget kort levetid, faldende levetid stadig væk. Uligheden vokser i det hele taget dramatisk i Rusland med mangemilliardærer – oligarker – der stjæl Ruslands værdier, Putin, der personligt formentlig er en af verdens rigeste mænd, hvori-

mod vi så har alle de andre fattige. Det er vi jo enige om.

Derimod er vi måske knap så enige om, hvad der skal gøres ved det. Altså, mens et lille land, et fattigt land som Burma helt berettiget bliver udsat for kritik, sanktioner og en voldsom indsats fra det internationale samfund, så ser vi det jo ikke ske i forhold til Kina, hvor forholdene er værre, og vi ser det ikke ske i forhold til Rusland, hvor man protesterer, men hvor vi ikke har nogen egentlige sanktioner sat ind. Vi har jo flere midler. Når man siger, at EU skal være stedet, så kan jeg være enig i, at vi selvfølgelig skal bruge EU som et sted til at presse Rusland. Men jeg så lige en rapport fra Human Rights Watch, som siger, at EU er svagere i sin kritik af udviklingen i Rusland, end USA er. Det er dog sigende. Jeg mener, at der er nødt til at ske noget mere, også i EU. Og derfor har jeg to spørgsmål til udenrigsministeren.

Jeg har lige hørt, at EU ønsker at fremme Ruslands optagelse i WTO, altså verdenshandelsorganisationen, fordi man i EU mener, at de rige i Rusland kan tjene en frygtelig masse penge på det. Så vil man nu lige pludselig fremrykke Ruslands optagelse. Er det ikke forkert at gøre det i en periode, hvor der er brug for at gøre noget, der kunne mærkes i forhold til Ruslands udvikling, for skulle det ikke være en forudsætning for optagelse i WTO, at man retter op på den dårlige udvikling vedrørende demokrati og menneskerettigheder? Vi synes i hvert fald, at det var det spørgsmål, der skulle tages op, i stedet for at forhandle med Rusland, som man lige har gjort i Davos, om at fremrykke Ruslands optagelse i WTO.

Udenrigsministeren, som tidligere, før han blev udenrigsminister, var meget skarp i sin kritik af Rusland, meget skarp i sin kritik af udviklingen i Tjetjenien, vil jeg spørge: Hvordan går det egentlig talt med skarpheden? Hvornår har udenrigsministeren f.eks. sidst mødt en oppositionsgruppe fra Rusland og på den måde signaleret klart og forståeligt, at Danmark og Danmarks udenrigsminister står solidarisk på den måde ved også personligt at mødes med dem for at styrke solidariteten med oppositionen i Rusland? Altså i det hele taget: Hvornår har det synspunkt, som Danmark har, det synspunkt, som EU har, haft konsekvens, sådan at Putin ikke bare kunne sige, at de snakker og de snakker, men sådan at det altså også har været noget, som kunne mærkes og forstås? Kan vi ikke få bare nogle eksempler på, hvad det har haft af

konsekvens udover pæne eller rettere sagt skarpe ord i forhold til samarbejdet med Rusland?

Kl. 10:54

Formanden:

Der er ønske om en kort bemærkning til hr. Frank Aaen fra hr. Søren Espersen.

Kl. 10:54

Søren Espersen (DF):

Det bliver ganske kort. Der blev fra ordførerens side sagt noget om Burma osv., og der kom en hel masse med, hvornår der sker konsekvenser. Er det ordførerens helt seriøse opfattelse, at der skal indføres sanktioner over for Rusland?

Kl. 10:54

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 10:54

Frank Aaen (EL):

Jeg prøvede i første omgang at gøre opmærksom på, at når det er et fattigt land, hvor vi ikke har nogen handelsinteresser overhovedet, er vi ikke bange for at skrue bissen på. Så får den bare, og vi går ned i EU og siger, at vi ønsker endnu skrappe sanktioner. Men når det drejer sig om et stort, mægtigt land som Rusland, hvor vi har store økonomiske interesser, snakker vi bare, og så sker der ikke noget.

Jeg kom jo med det forslag, at man kunne sige til Rusland: I kan ikke blive medlem af verdenshandelsorganisationen, hvis ikke der bliver rettet op på demokrati og menneskerettigheder i Rusland. Det er noget, de kan forstå, for det vil ramme dem på pengepungen. Og hvis der er noget, Putin og oligarkerne i Rusland kan forstå, er det noget, der koster penge.

Kl. 10:55

Formanden:

Der er ikke flere ønsker om korte bemærkninger, så tak til hr. Frank Aaen. Så er det udenrigsministeren.

Kl. 10:55

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg kan ikke undlade lige at koble mig på den sidste ordveksling og sige, selv om det ikke er særlig pænt at sige det: Tænk, hvis hr. Aaen havde holdt en sådan tale over for Sovjetunionen i 1980'erne. Det var vist nærmest utænkeligt. Men lad det ligge.

Selvfølge har det da konsekvenser, når Rusland ikke spiller med. Hr. Frank Aaen må da være opmærksom på, at den aftale med de fire rum, som er på bordet mellem Rusland og EU for tiden, jo ikke er blevet indgået, bl.a. fordi vi ikke kan blive enige om menneskerettighedsdia-

logen. Hr. Frank Aaen bør også være opmærksom på, præcis som hr. Niels Helveg Petersen og jeg er enige om – hr. Mogens Lykketoft nævnte det også – at EU er et meget afgørende værktøj i denne dialog med Rusland. Altså, økonomiske sanktioner mod Rusland ville jo nok ikke være meget værd, men i den nye store samarbejdsaftale lægger Danmark jo, som jeg sagde i min tale, meget vægt på, at menneskerettigheder og demokrati spiller en rolle for, at man kan indgå sådan en aftale.

Dialogen føres på mange måder. Vi har en menneskerettighedsdialog mellem EU og Rusland to gange om året, og det har bl.a. ført til, at den række af domme, der er faldet ved Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg, jo rent faktisk nu fører til, at der udbetales de erstatninger, som domstolen har pålagt Rusland at betale. Der er afsagt 449 domme vedrørende Rusland, og der verserer for øjeblikket 24.500 sager vedrørende Rusland ved Menneskerettighedsdomstolen. Denne store pukkel af sager er jo grunden til – og det var det, jeg svarede hr. Niels Helveg Petersen angående domstolen – at der er udarbejdet en ny protokol nr. 14, som skal effektivisere domstolens arbejde, præcis fordi der ligger en kæmpe pukkel fra Rusland. Men desværre er det sådan, at mens Ruslands regering er indstillet på, at protokol nr. 14 skal efterleves og ratificeres, har Dumaen – det såkaldt demokratiske organ – stoppet arbejdet med det.

I forhold til Rusland har EU rejst en række emner bare på de seneste møder. Et af dem er ngo-loven og dens bemyndigelse til at begrænse eller lukke ngo-aktiviteter og de store administrative byrder, som pålægges ngo'er i forbindelse med registrering og rapportering. Det er det, vil jeg sige til hr. Holger K. Nielsen, som vi skal have med ind i billedet, når vi skal vurdere, hvordan vi bedst kan hjælpe. Vi skal jo passe på, at vi ikke hjælper ngo'erne ved at lukke dem. Den risiko, vi ser, er, at hvis vi lukker danske penge ind i ngo'erne, kan vi altså være med til at lukke dem, fordi det bliver brugt som begrundelse. Det er det, vi ser med British Council for øjeblikket. Det er dybt beklageligt, men sådan er det.

Jeg har dyb sympati for de grupper, som hr. Holger K. Nielsen nævnte. Jeg har selv tilbragt en uge sammen med studentermøderne og med Memorialfolk i Moskva – ikke for nylig, men før jeg blev minister – fordi jeg dengang blev inviteret til møder med dem. Jeg var til møder med dem en hel uge, og jeg er enig med hr. Holger K.

Nielsen i, at studentermøderne og Memorial er utrolig væsentlige organer. Men vi skal passe på, at vi igennem vores støtte ikke kommer til at kompromittere dem. Vi skal, og det har hr. Holger K. Nielsen ret i, virkelig gennemtænke, hvordan vi hjælper bedst. Og der er det altså de oprindelige folk og civilsamfundet, vi vil fortsætte med at hjælpe, men altså på en måde, som ikke skader dem, vi samarbejder med i civilsamfundet.

Til gengæld kan jeg godt afsløre, at jeg er indstillet på at udfase det økonomiske hjælpeprogram, vi har for Kaliningrad og Pskov, fordi jeg føler, at det var rigtigt i 1990'erne, da det blev sat i gang. Det var en fuldstændig rigtig beslutning, for da var der brug for, at det ikke blev store sammenbrudsområder, og at Kaliningrad ikke blev en stor fattiggård ved Østersøen. Men nu har Rusland fået sådan en økonomisk drive i det her årtusind, at det egentlig ikke er særlig rimeligt, at vi bliver ved med at bruge så mange penge på økonomisk støtte til udvikling af regioner, som burde kunne klare sig selv med den økonomiske udvikling.

Andre emner, som er blevet taget op, er loven om ekstremisme, mediernes frihed, ytringsfrihed og forsamlingsfrihed, sikkerheden for journalister – og herunder altså også drabet på Anna Politkovskaja, som jeg personligt har taget op over for den russiske ambassadør her i Danmark – rettigheder for seksuelle minoriteter, Gay Pride Parade, den russiske valglov og dens forhold til OSCE's Københavnsdokument, og, vil jeg sige til hr. Frank Aaen, menneskerettighederne i Tjetjenien, vilkårlige tilbageholdelser, brug af tortur, forsvindinger, vold mod kvinder.

Så man kan altså ikke sige, at EU stikker noget under stolen og er bange for at tage en særlig dialog op.

Hr. Niels Helveg Petersen nævnte med rette andre organer, som kunne have været taget op. Nu tog jeg de vigtigste, men Østersørådet var også fuldstændig rigtigt set – det var formentlig hr. Niels Helveg Petersen, der var med til at lave det og i hvert fald køre det i gang – i 1990'erne. Nu er der så sket det, at de baltiske lande er kommet ind i EU, så der er ikke den samme nødvendighed, men på politisk niveau og på ministerniveau er det et vigtigt organ til kontakt og til dialog, fordi der er den der afslappede atmosfære og man tilbringer mange timer sammen. Jeg har også selv kunnet drøfte mange ting i strandkanten med den russiske statsminister. Så det er vigtigt. Men man skal være opmærk-

som på, at kommissæren jo ikke findes mere, så den funktion findes ikke være. Der har vi haft to danskere, Ole Espersen og Helle Degn, men stillingen er nedlagt. Men jeg er enig i, at det er værd at bevare til kontakter.

Så er der også nævnt NATO-Rusland Rådet både af hr. Niels Helveg Petersen og hr. Mogens Lykketoft, og jeg er helt enig. Nu er det demokratiet, der er emnet for forespørgslen, og NATO-Rusland Rådet beskæftiger sig med det militære samarbejde. Jeg er enig i de betragtninger, der har været om missilskjoldet, nemlig at – og det har jeg hele tiden plæderet for – NATO-Rusland Rådet er det rigtige sted at føre en dialog med Rusland om missilskjoldet. Det har jeg også sagt på NATO's udenrigsministermøder, og det er også et emne, som ligesom CFE, altså om styrkemålene i Europa, drøftes i NATO-Rusland Rådet.

Jeg tror, at jeg har svaret på spørgsmålet om de andre organer, og jeg har også svaret hr. Holger K. Nielsen angående Ruslandsstrategien. Jeg er glad for, at hr. Holger K. Nielsen er tilfreds med den oprustning, vi foretager med Hvideruslandstrategien. Vi skal se, men klogt, synes jeg, på, hvordan vi kan lave kloge ting, som støtter demokrati og medier i Rusland. Det er let nok at gå ind og støtte, men det skal ikke være på en måde, der ødelægger det for dem, vi støtter, så derfor skal det være efter meget nøje overvejelse.

Jeg tror, at jeg har været igennem, men jeg vil bekræfte det, som hr. Søren Espersen sagde – tak for de venlige ord om mit arbejde fra 1991 – nemlig at der en enorm forskel på Rusland og Sovjetunionen. Det er der rent faktisk. Hvis man f.eks. var i Moskva i 1980'erne, ved man jo, at det var en fjendtlig, frygtagtig by. Hvis man som udlænding gik ind på en restaurant, hvor der kun var tomme borde, fik man at vide, at der ikke var plads, fordi de ikke ville have udlændinge ind i de restauranter. Så det er en anden situation nu, hvor der er fortovscafeer og alt muligt i Rusland og i Moskva. Man kan sætte sig, hvor man vil, i Arbat f.eks.

Altså, der er en kolossal forskel på Rusland og Sovjetunionen, det skal vi ikke glemme, men det er jo også derfor, at vi er så bekymrede over, at Rusland nu leverer nogle tilbageskridt i stedet for fortsatte fremskridt, og jeg er glad for at konstatere, at det er en bekymring, vi alle deler, og at det er et arbejde, vi alle sammen går ind for, nemlig at få påvirket Rusland uden at skabe en kold krig, at få påvirket Rusland til at komme

tilbage på det demokratiske menneskerettighedsspor.

Kl. 11:03

Formanden:

Der er en kort bemærkning, og det er først hr. Frank Aaen. En anden omgang? Så siger vi tak til udenrigsministeren, og så er det anden gang for hr. Niels Helveg Petersen. Her er ordet frit inden for tidsrammen.

Kl. 11:03

(Ordfører)

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg vil gerne kvittere for udenrigsministerens svar og understrege, at også Østersørådet og NATO-Rusland Rådet er vigtige kontaklinjer til Rusland.

Jeg har taget ordet for at understrege, at jeg er totalt uenig med hr. Frank Aaen i synet på Ruslands medlemskab af WTO. Jeg tror, at det ville være en stor fordel for os alle, hvis Rusland blev medlem. At skabe et globalt, regelbundet handelssystem er en fordel for udviklingen af verdenshandelen, og jeg tror også en stor fordel for at kunne lægge pres på Rusland for at engagere sig og for at følge internationale regler, også på det handelspolitiske område. Så jeg syntes ikke, at det skulle stå tilbage, at der i princippet skulle være noget odiøst i eller noget betænkeligt ved, at Rusland blev medlem af WTO. Tværtimod, det ville være et fremskridt.

Kl. 11:04

Formanden:

Ja tak. Så er det hr. Frank Aaen som ordfører i anden omgang.

Kl. 11:04

(Ordfører)

Frank Aaen (EL):

Udenrigsministeren startede med at sige, at udenrigsministeren ville have været glad, hvis jeg havde holdt sådan en tale om Sovjetunionen, som jeg i dag holdt om Rusland. Det er jeg enig i – fuldstændig enig. Der skete rigtig mange dårlige ting under den kolde krig: Vesten holdt med Pol Pot trods masse mordene i Kampuchea; Vesten holdt med apartheidregimet i Sydafrika, fordi det var et bolværk mod kommunismen; Vietnamkrigen blev gennemført; og der skete uhyrlige ting fra Vestens side.

Jeg indrømmer, at jeg selv undervurderede, kritiserede og var skarp over for udviklingen af demokrati og menneskerettigheder i Sovjetunionen. Jeg var for glad for, at de støttede palæstinsernes kamp for en stat, at de støttede Mandela, at de gik imod atomoprustning, at de støt-

tede befrielsesbevægelserne i hele Afrika og i Latinamerika. Det var jeg for glad for, og derfor glemte jeg det, der i virkeligheden var min pligt, nemlig samtidig at kritisere mangelen på demokratisk udvikling i Sovjetunionen – helt enig. Men i modsætning til – desværre – mange andre, har vi i Enhedslisten lært af det og er derfor uden hensyn til økonomiske eller andre interesser uden tvivl skarpe i vores kritik, når der ikke er ordentligt demokrati og ordentlige menneskerettigheder. Det er bare det, jeg vil sige.

Jeg synes, man er nødt til at være skarpere over for det, der foregår i Rusland, på samme måde som i Kina, hvor jeg mener, at vi er for slappe i Vesten, fordi vi har penge i klemme. Derfor vil jeg gerne sige til hr. Niels Helveg Petersen, at jeg selvfølgelig gerne vil have og er enig i, at vi skal handle med Rusland. Nu er jeg ikke helt enig i glæden over WTO, fordi det er en organisation, som også er skyld i meget skidt, hvad angår globalisering. Men når man nu har chancen for at sige til Rusland, at for at blive en del af handelsfællesskabet WTO, ønsker vi, at der bliver rettet op på udviklingen vedrørende demokrati og menneskerettigheder. Det er jo en helt oplagt anledning, i stedet for at vi, mens vi her holder festtaler – var jeg lige ved at sige – om, hvor dårligt det går, skal læse, som vi gjorde i sidste uge i meldingerne fra Davos, at EU har besluttet sig for at fremrykke optagelsen af Rusland i WTO. Det hænger ikke sammen, og det skal have konsekvens.

Derfor vil jeg igen sige til udenrigsministeren: Er det ikke en dum idé at fremme optagelsen af Rusland i WTO i den her situation, og hvornår er det nu udenrigsministeren sidst har haft møde med en oppositionsgruppe i Rusland for at vise sin solidaritet med dem?

Kl. 11:07

Formanden:

Ønsker ministeren ordet?

Kl. 11:07

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Til det sidste er der jo ganske enkelt at sige, at regeringer altså ikke fører oppositionspolitik i andre lande. Det tror jeg alle lande gerne ville frabede sig. Vi bryder os heller ikke om, at andre landes regeringer måtte føre oppositionspolitik sammen med hr. Frank Aaen i Danmark. Sådan leger man altså ikke som regering. Men folketingsmedlemmer kan sagtens have disse kontakter, det havde jeg også som folketingsmand.

Hvad angår WTO, er jeg glad for, at hr. Niels Helveg Petersen gik op og svarede, for jeg må jo

indrømme, at jeg glemte at svare hr. Frank Aaen. Hr. Niels Helveg Petersen sagde jo alt, hvad der skal siges om WTO. Hvis man stillede de politiske kriterier op, som hr. Frank Aaen gør, ville der jo være kolossalt mange medlemmer af WTO, som ville glide ud af WTO. WTO er altså et frihandelsamarbejde, i håb om at økonomisk udvikling også betyder politisk udvikling, hvad det jo som regel også gør. Med større økonomisk udvikling, udvikling af en mellemklasse, plejer der altså også at følge demokratiske tendenser og stabilisering af demokratier med. Så hvis vi stillede de kriterier op, som hr. Frank Aaen gør her, ville vi være en lille klub.

Kl. 11:08

Formanden:

Tak til udenrigsministeren. Så er det hr. Holger K. Nielsen som ordfører for forespørgerne for at runde af. Jeg kan ikke høre, hvad der siges. Er der bedt om en kort bemærkning? Det er ikke registreret heroppe. Der er en kort bemærkning fra hr. Frank Aaen til udenrigsministeren.

Kl. 11:09

Frank Aaen (EL):

Det passer da ikke. Såvel medlemmer af Enhedslisten som medlemmer af andre partier og fra officielt hold støttede da oppositionsgrupper i Østeuropa, dengang Muren stadig væk eksisterede, på samme måde, som vi i dag fra officielt hold støtter oppositionsgrupper i Burma og støtter oppositionsgrupper i andre lande, hvor der er undertrykkelse. Selvfølgelig kan man da gøre det, selvfølgelig kan en stat, der vil, markere, at de ønsker at støtte en gruppe. På samme måde, som vi har sagt, at vi ikke vil støtte Hamas i Palæstina, fordi vi ikke kan lide dem, selv om det er en lovligt valgt regering. Man tager da stilling til, hvad der sker i et land. Det er da ikke nogen undskyldning.

Kl. 11:09

Formanden:

Ministeren.

Kl. 11:09

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Vi tager også stilling til, hvad der sker vedrørende menneskerettighederne og friheden i Tjetjenien, og det siger vi faktisk også til Rusland. Jeg fører ikke oppositionspolitik i Rusland.

Kl. 11:09

Formanden:

En supplerende kort bemærkning fra hr. Frank Aaen.

Kl. 11:09

Frank Aaen (EL):

Jeg beder ikke regeringen om via hemmelige tjenester eller på anden vis at føre oppositionspolitik i Rusland eller Tjetjenien. Jeg siger bare, at regeringen også kan markere sin solidaritet med oppositionsgrupper i Rusland ved simpelt hen at mødes med dem, som man gør det med skribenter og nobelprismodtagere. Et officielt møde mellem udenrigsministeren og en fremtrædende oppositionsgruppe i Rusland vil da have betydning. Det betyder selvfølgelig ikke, at udenrigsministeren skal til at føre politik i Rusland.

Kl. 11:10

Formanden:

Ministeren.

Kl. 11:10

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg er glad for, at jeg ikke skal føre politik i Rusland. Nu er der altså ikke nogen af disse grupper, heller ikke demokratiske grupper i Rusland, der har bedt om noget møde. Så hr. Frank Aaen fører altså for øjeblikket en rent teoretisk diskussion.

Kl. 11:10

Formanden:

Så er det hr. Søren Espersen for en kort bemærkning.

Kl. 11:10

Søren Espersen (DF):

Jeg er fuldstændig enig i det, udenrigsministeren siger, nemlig at det ikke er regeringens opgave at føre oppositionspolitik i andre landes parlamenter.

Så vil jeg høre, om ikke udenrigsministeren vil bekræfte, at det jo præcis var det, det gamle Sovjetunionen gjorde; man førte oppositionspolitik bl.a. i vores parlament med grupper som Samarbejdskomiteen for Fred og Sikkerhed og andre organisationer, som hr. Frank Aaen var et levende engageret medlem af.

Kl. 11:11

Formanden:

Ministeren.

Kl. 11:11

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Det godt gør jo alle bøger, der nu kommer om den kolde krig, og som vi har læst. De godt gør jo rent faktisk, at DKP, som jo havde medlemmer af Folketinget, var i meget, meget tæt kontakt med Moskva og var finansieret fra Moskva.

Kl. 11:11

Formanden:

Så er det hr. Per Clausen for en kort bemærkning.

Kl. 11:11

Per Clausen (EL):

Det er altid godt, når man kan snakke om fortiden. Man skal bare grave langt tilbage.

Men jeg vil bare spørge udenrigsministeren, om jeg skal forstå hans svar til hr. Frank Aaen på den måde, at hvis der er oppositionsgrupper i Rusland, der ønsker at tale med udenrigsministeren, så kan han godt tale med oppositionsgrupper i Rusland.

Kl. 11:11

Formanden:

Ministereren.

Kl. 11:11

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg kan da ikke bare stå og svare på, at hvem som helst kan komme og få et møde med mig. Det må da vurderes, hvad det er for en gruppe, hvilken lødighed der ligger i det, og om der kommer en henvendelse i situationen. Men det er fuldstændig rigtigt, at jeg også har talt med oppositionsfolk fra f.eks. Zimbabwe. Så det kan man da godt, men det må jo afhænge af, hvem det er, og hvad de vil.

Kl. 11:12

Formanden:

Hr. Per Clausen for en sidste kort bemærkning.

Kl. 11:12

Per Clausen (EL):

Så kan udenrigsministeren også bekræfte, at det, han sagde, om, at man selvfølgelig ikke kunne tale med de her grupper, fordi det ville være at føre indenrigspolitik i Rusland, var det rene vrøvl. Udenrigsministeren kan godt snakke med repræsentanter for oppositionen i Rusland, hvis det er nogle, han bryder sig om.

Kl. 11:12

Formanden:

Ministereren.

Kl. 11:12

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg synes, at det er en lidt tåbelig diskussion at have, for man fører selvfølgelig ikke oppositionspolitik i et andet land. Det var det, jeg prøvede at sige. Det kan en regering ikke gøre. Folketingsmedlemmer kan have langt flere kontakter på kryds og tværs. Jeg har også kraftigt anbefalet, at vores europaparlamentarikere i Europarådet og i OSCE holder demokratiet på dagsordenen i forbindelse med deres møder.

Men det, der er tale om for mit vedkommende, er, at det, hvis jeg skal modtage nogen, må dreje sig om, hvad emnet er, og det skal ikke kunne opfattes, som om jeg render rundt og laver indenrigspolitik i et andet land. Det skal jo også indgå i det.

Kl. 11:13

Formanden:

Hr. Holger K. Nielsen for en kort bemærkning.

Kl. 11:13

Holger K. Nielsen (SF):

Når man nu går tilbage i historien, som man jo gør nu, så vil jeg da godt spørge, om det ikke er korrekt, at udenrigsministeren i 1960'erne og i 1970'erne kritiserede de daværende regeringer for i for høj grad at støtte magthaverne i det daværende Sovjetunionen og Østeuropa. Han kritiserede, at man ikke engagerede sig i forhold til den demokratiske opposition på det tidspunkt.

Kl. 11:13

Formanden:

Ministereren.

Kl. 11:13

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Det er da fuldstændig rigtigt. Jeg kritiserede da den totalitære sovjetiske stat. Det ville jeg da også have ønsket der havde været nogle fra venstrefløjen der havde gjort noget kraftigere i 1960'erne og 1970'erne og 1980'erne. Det er rigtigt, at nogle på venstrefløjen i 1980'erne begyndte at vågne op, men de var der sandelig ikke i 1970'erne. Så det er jeg kun godt tilfreds med.

Men jeg mener faktisk ikke, at vi kan sammenligne Rusland med Sovjetunionen. Der er kolossal forskel. Der er ikke Gulag, men det var der dengang. Jeg husker stadig væk, hvordan man ikke måtte snakke med Solsjenitsyn, hvis man hørte til på venstrefløjen. Det måtte vi andre godt. Men det var faktisk noget, man på venstrefløjen opfattede som reaktionært. Jeg husker en venstrefløjsforfatter, som er meget berømt på venstrefløjen, der sagde: Solsjenitsyns bøger er dårlige, fordi han er reaktionær.

Kl. 11:14

Formanden:

Hr. Holger K. Nielsen for en sidste kort bemærkning.

Kl. 11:14

Holger K. Nielsen (SF):

Det er jo ikke det, jeg spørger om. For sandheden er, at alle danske regeringer arbejdede sammen med de sovjetiske magthavere. Og hver gang der kom påpegninger af, at det var kritisa-

belt, hver gang man påpegede, at der måske også burde tages kontakt til systemkritikere, så blev det afvist af danske regeringer med helt samme argumenter, som ministeren bruger i dag.

Er det ikke korrekt, at hr. Per Stig Møller dengang også var med til at kritisere de danske magthavere for i for høj grad at have et ukritisk forhold til de sovjetiske magthavere og ikke støtte systemkritikerne?

Kl. 11:15

Formanden:
Ministeren.

Kl. 11:15

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jamen det er jo ikke korrekt, vil jeg sige til hr. Holger K. Nielsen. Da venstrefløjen heldigvis kom i opposition i 1982, så fortsatte den jo sin fidele politik over for Sovjetunionen. Jeg husker da stadig væk en folketingsmand, der stod heroppe og sagde: Gudskelov at vi har Bresjnev. Så selv da man kom i opposition og altså ikke længere havde regeringsargumentet, så kørte man den politik. Så det er simpelt hen en historisk forvanskning, som hr. Holger K. Nielsen er ude i.

Nu spurgte hr. Holger K. Nielsen til hr. Per Stig Møller i 1960'erne og 1970'erne, og der havde jeg den kritik af de totalitære samfund. Jeg udgav også antologien »Stemmer fra Øst« i 1985, som gennemgik de totalitære samfund i hele Østeuropa og helt over til Kina. Det var da udmærket, at det kom. Der havde jeg da også gerne set, at regeringerne havde været kritiske over for Sovjetunionen. Jeg mener stadig væk, at vi er kritiske over for Rusland, men jeg vil ikke sammenligne Rusland i dag med Sovjetunionen, som det var. Og der savnede jeg faktisk, at en hr. Holger K. Nielsen og andre havde været lidt tydeligere.

Kl. 11:16

Formanden:

Tak til udenrigsministeren. Så er det hr. Holger K. Nielsen som ordfører for forespørgerne.

Kl. 11:16

(Ordfører for forespørgerne)

Holger K. Nielsen (SF):

På trods af den sidste meningsudveksling synes jeg faktisk, at vi har haft en god debat i dag. Der har jo været en gennemgribende kritisk distance til den russiske udvikling, og det er fuldstændig klart blevet markeret af ministeren, ordførerne for regeringspartierne og andre ordførere, at vi finder, at de demokratiske tilbageslag i Rusland

er fuldstændig uacceptable, og at det også fra dansk side er nødvendigt at gøre noget.

Der, hvor vi bliver noget uenige, har lidt at gøre med den sidste meningsudveksling, for det er jo ikke rigtigt, at man som regering ikke kan gå ind og støtte en demokratisk opposition i et andet land. Det gør vi i Hviderusland. Jeg står her med et aktstykke fra Finansudvalget fra den 3. april 2006, hvor man beder om penge til at støtte menneskerettighedsgrupper og ngo'er i Hviderusland med den argumentation, at der er sket så store demokratiske tilbageslag, at det er nødvendigt at støtte de mennesker, som står op imod dem, og som arbejder for en demokratisk udvikling. Det gør vi i en række andre lande, og det skal vi også gøre.

Derfor var det fuldstændig legitimt, at der i sin tid var nogle, der kritiserede de danske magthavere for at have et fuldstændig ukritisk samarbejde med magthaverne i det daværende Østeuropa, for det havde man. De danske magthavere, den danske stat, samarbejdede dengang tæt med magthaverne ud fra nogle betragtninger om, at det var i vores interesse at gøre det. Det er naturligvis legitimt nok, men det er jo derfor, at vi er nødt til at diskutere, om ikke også hensynet til menneskerettigheder og demokrati frem for udelukkende kolde, magtpolitiske kalkuler bør spille en rolle i udenrigspolitikken.

Jeg synes i og for sig, at hr. Frank Aaen havde nogle relevante betragtninger om dobbeltmoralen i Vestens udenrigspolitik. Da den her regering kom til, slog den sig op på at føre en aktivistisk udenrigspolitik. Statsministeren gik op og sagde, at når man skal vælge mellem demokrati og diktatur, vælger man demokratiet. Vi fik indtryk af, at der skulle føres en helt ny værdibase-ret udenrigspolitik i det her land. Så vidt så godt.

Det er imidlertid karakteristisk, at når det handler om de svære ting, om de store magter – Kina, Rusland – kommer der andre boller på suppen, end når det drejer sig om de små lande, Burma, Hviderusland osv. Her kan man godt svinge sig op og føre en aktivistisk politik, men når det drejer sig om store lande, ser man gennem fingre med det. I tilfældet med Rusland ser man gennem fingre med den russiske krig i Tjetjenien, som uden sammenligning er den mest beskidte krig, vi har set i Europa i de sidste mange år, hvor menneskerettighedssituationen stadig væk er af en sådan karakter, at det er en skændsel for Europa. Det er det. Jeg vil ikke sige, at man ser gennem fingre med det, men

forskellen på, hvordan man her reagerer på menneskerettighedskrænkelser, og hvordan man reagerer på det andre steder, er ganske, ganske prægnant. Det er vi altså nogle der har meget svært ved at leve med.

Jeg forstår godt, at man i forbindelse med en handelsboykot, en handelspolitik meget nøje skal vurdere effekten. Det er jeg med på. Men jeg synes faktisk, at man i det økonomiske samkvem med Rusland – det være sig i WTO, EU og i forbindelse med de forskellige aftaler – skal stille krav om demokratiske fremskridt.

Jeg synes, at man også i EU bør tage en diskussion om energipolitikken. Vel er der mange europæiske lande, der er afhængige af russiske energiforsyninger, men Rusland er mere afhængig af samhandelen med Europa. Det at tro, at det er os, der her har en dårlig sag, at det er os, der har problemerne, er forkert. Her kunne man være mere offensiv.

Jeg er med på, at den danske regering arbejder med det i EU, og det er fint nok, men vi er altså nødt til at holde fast i, at der skal være mere styrke i den stemme, vi hæver over for Rusland, og at vi skal styrke støtten til de demokratiske kræfter, som trods alt er der. Det er det, vi ønsker med det forslag til vedtagelse, som vi har stillet, hvor vi synes, at regeringens forslag til vedtagelse på det punkt er for svagt.

Kl. 11:21

Formanden:

Hr. Søren Espersen for en kort bemærkning.

Kl. 11:21

Søren Espersen (DF):

Jeg vil bare erklære mig enig med hr. Holger K. Nielsen i, at vi altså har utrolig større lethed ved at boykotte og lave sanktioner imod lande, som vi ingen samhandel har med. Det gælder f.eks., som det bliver nævnt, Burma, og det gælder også Zimbabwe. Det er betydelig nemmere at boykotte de lande, fordi vi ikke har noget som helst handelssamarbejde med dem, end det f.eks. er med Kina eller Saudi-Arabien eller en lang række andre af de stater, vi snakker om. Det er jeg fuldstændig enig i. Jeg synes tit, det er pinagtigt, og har også nævnt, at det er en pinagtig måde at føre udenrigspolitik på.

Men jeg vil så alligevel spørge hr. Holger K. Nielsen, om det virkelig er hans opfattelse, at Rusland er på niveau med de lande, vi her snakker om, altså Burma, Zimbabwe, Saudi-Arabien, Kina osv. Er Rusland dér i dag, at det er så stort et problem, at man ligefrem skal til at tale om handelsmæssige restriktioner og sanktioner?

Kl. 11:22

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 11:22

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg mener, at Rusland er et meget stort problem, og at de demokratiske tilbageslag, vi har oplevet, er af en sådan karakter, at det nærmer sig. Det er ikke et diktatorisk system som Burma, det er jeg med på, men tilbageskridtene er så voldsomme, at det nærmer sig et diktatorisk system. Og det er det, vi skal være opmærksomme på, synes jeg.

Jeg er med på, at det er bedre end det sovjetiske; det har jeg ingen problemer med at erkende, jeg har aldrig støttet det sovjetiske system, Lenins revolution i 1917 var en af historiens allerstørste fejltagelse – helt enig i det. Men det friholder os jo ikke fra at se på de demokratiske tilbageslag, som faktisk er der, og som betyder, at Rusland er på vej imod, hvad jeg vil kalde et diktatorisk system.

Kl. 11:23

Formanden:

Det er hr. Tom Behnke for en kort bemærkning.

Kl. 11:23

Tom Behnke (KF):

Jeg synes efterhånden, jeg hører hr. Holger K. Nielsen tale sig varm for, at der skal indføres sanktioner imod Rusland. Det er det ene, jeg gerne lige vil have bekræftet, at det rent faktisk er det, hr. Holger K. Nielsen står og siger: at vi skal indføre sanktioner mod Rusland.

Det andet, jeg i den sammenhæng gerne vil høre, er: Hvad er det så for nogle sanktioner, hr. Holger K. Nielsen forestiller sig Danmark skal indføre over for Rusland? Og hvad forestiller hr. Holger K. Nielsen sig at der kommer ud af det?

Kl. 11:24

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 11:24

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg har ikke foreslået, at der skal være sanktioner imod Rusland. I givet fald ville jeg også have nævnt det i vores forslag til vedtagelse. Det, jeg taler om, er, at der er en frygtelig dobbeltmoral i den måde, man fører politik på over for store lande i forhold til små lande.

Det, jeg siger, er, at man da godt kan overveje, som hr. Frank Aaen siger, at man, hvis Rusland skal med i WTO, stiller nogle krav om demokratiske fremskridt, at man i handelssamkvemmet stiller krav om demokratiske fremskridt. Det gør

man også til dels. Det er jo det, ministeren gav udtryk for at EU er i gang med, og Danmark presser på for det – fint nok. Det er det, jeg taler om. Jeg tror ikke, det er nyttigt med sanktioner imod Rusland.

Kl. 11:25

Formanden:

Det er hr. Tom Behnke for en sidste kort bemærkning.

Kl. 11:25

Tom Behnke (KF):

Jo jo, men så er vi jo nået dertil, hvor hr. Holger K. Nielsen så selv ligger under for den dobbeltmoral, han påstår at alle andre har, nemlig at man taler sig varm på noget, men når det så kommer til stykket, vil man alligevel ikke gennemføre det.

Nu er det jo ikke alle, der har nået at se og læse forslaget til vedtagelse fra flertallet, fra regeringspartierne m.fl., men kan hr. Holger K. Nielsen ikke bekræfte, at der rent faktisk i det forslag til vedtagelse står, at man støtter og fortsat vil støtte civilsamfundet i Rusland, og at der altså er taget og fortsat vil blive taget initiativer på det felt?

Kl. 11:25

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 11:25

Holger K. Nielsen (SF):

Problemet er, mener jeg, at man ikke støtter ret meget indtil nu. Jeg har stillet spørgsmål om det. Der er noget støtte under det såkaldte naboskabsprogram, og det er ikke særlig omfattende. Hvis man sammenligner med, hvad man støtter i Hviderusland, er det en meget begrænset del af det, der bevilges under naboskabsprogrammet, der går til de grupperinger, som jeg mener skal støttes.

Forskellen ligger i, kan man sige, at det forslag til vedtagelse, som regeringspartierne har fremsat, legitimerer den hidtidige politik, og den er jeg ikke tilfreds med, den synes jeg ikke er god nok, vi vil godt gå videre på det punkt. Det er også derfor, der var den her konkrete uenighed før om, om man kan blande sig i de interne forhold i et land. Det mener vi godt man kan, det har man altid gjort, og det bør man gøre.

Kl. 11:26

Formanden:

Det er hr. Mogens Lykketoft for en kort bemærkning.

Kl. 11:26

Mogens Lykketoft (S):

Det er bare en kommentar til diskussionen om sanktioner. Jeg mener, at det er en grundlæggende misforståelse, når flere i den her debat antyder, at det er udtryk for dobbeltmoral, når man i nogle situationer anvender sanktioner og i andre ikke gør det. Jeg mener i virkeligheden, det kan siges meget kort: Sanktioner er meget sjældent et anvendeligt instrument i international politik, og der er nogle betingelser, som skal være opfyldt, for at sanktioner er vellykkede. Det er, at der er et totalt enigt internationalt samfund, og at der er en betydelig del af befolkningen i det land, man taler om, som bakker op om, at sanktionen er vejen til en forandring. Der er i nyere verdenshistorie nogle ganske få eksempler på, at de her betingelser har været til stede samtidig.

Det er ikke dobbeltmoral ikke at ville rende rundt og have sanktioner i alle de situationer, hvor en blind mand med sin stok kan mærke, at det vil være uden nogen form for nytte i forhold til de forandringer, man ønsker.

Kl. 11:27

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg er fuldstændig enig. Jeg er ikke principielt tilhænger af sanktioner. I visse tilfælde kan det være et relevant instrument. Det var det i forhold til Sydafrika i sin tid af de årsager, som hr. Mogens Lykketoft nævnte. Men man er altid nødt til at vælge de midler, man bruger, med omhu, og se på, om de har nogen virkning. Det har intet som helst at gøre med dobbeltmoral. Dobbeltmoralen består i, om man vil gøre noget eller ej, og der er en eksorbitant forskel på, hvad man vil gøre eksempelvis i forhold til lande, der ikke betyder så meget, små lande som f.eks. Hviderusland, og så i forhold til Rusland, hvor man ikke rigtig tør gøre så meget.

Kl. 11:28

Förmanden:

Der ønskes en kort bemærkning fra fru Gitte Lillelund Bech.

Kl. 11:28

Gitte Lillelund Bech (V):

Jeg undrede mig lidt over den bemærkning, som hr. Holger K. Nielsen kom med, om, at der ikke gøres særlig meget for at støtte civilsamfundet i Rusland. Så jeg vil bare gerne spørge: Ved hr. Holger K. Nielsen, hvor mange penge den danske stat rent faktisk bruger på støtte til civilsamfundet i Rusland i dag?

Kl. 11:28

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg har fået nogle opgørelser, nogle besvarelser, hvoraf det fremgår, at man bruger penge under naboskabsprogrammet. Jeg har ikke de eksakte tal her, men i forhold til, hvad der er behov for, og i forhold til, hvordan man støtter andre steder, er det min vurdering, at det ikke ligger på det ambitionsniveau, som man har eksempelvis i forhold til Hviderusland – også de to landes størrelse taget i betragtning. For det er jo klart, at Rusland er et meget større land, end Hviderusland er, og man har jo kørt en meget mere ambitiøs strategi over for Hviderusland.

Kl. 11:29

Formanden:

Fru Gitte Lillelund Bech for en sidste kort bemærkning.

Kl. 11:29

Gitte Lillelund Bech (V):

Så kan jeg oplyse hr. Holger K. Nielsen om, at vi bruger 100 mio. kr. på støtte til Rusland. Jeg kan forstå, at det tilsyneladende er for lidt, så jeg vil bare spørge hr. Holger K. Nielsen: Hvor meget skal vi op på i henhold til SF's ønske om størrelsen af den støtte, man skal give til Rusland, hvis man skal parallelisere med Hviderusland? Vi giver 100 mio. kr. Hvad vil hr. Holger K. Nielsen give?

Kl. 11:29

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 11:29

Holger K. Nielsen (SF):

Den form for polemik synes jeg jo er særdeles mærkelig.

Jeg vil godt tage en diskussion med regeringen om det. Hvis regeringen er villig til at intensivere den her strategi og at fremlægge en strategi for, hvilke grupperinger man vil støtte, og hvordan, så synes jeg da, at fru Gitte Lillelund Bech, ministeren og jeg skulle sætte os sammen og få en diskussion af det, så vi kunne få en samlet strategi for, hvordan vi kan forbedre forholdene for oppositionen i Rusland. Jeg er fuldstændig med på det, så vi når det samme ambitionsniveau, som vi har i forhold til andre steder. Jeg vil godt tage regeringen på ordet på det.

Kl. 11:30

Formanden:

Tak til hr. Holger K. Nielsen.

Der er ikke flere, der har bedt om ordet, og det betyder, at forhandlingen er sluttet.

Som tidligere oplyst finder afstemningen om de fremsatte forslag til vedtagelse sted tirsdag den 5. februar.

Det sidste punkt på dagsordenen er:

3) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 8: Forslag til folketingsbeslutning om EF-Domstolens arbejde.

Af Morten Messerschmidt (DF) m.fl.
(Fremsættelse 30.11.2007).

Kl. 11:30

Forhandling**Formanden:**

Den første, der får ordet fra talerstolen, er udenrigsministeren.

Kl. 11:31

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Lad mig indlede med at slå fast, at jeg godt kan forstå, at nogle af og til kritiserer konkrete afgørelser fra EF-Domstolen. Det er ikke alle domme, som vi fra dansk side umiddelbart er enige i, og det sker da også, at Domstolen afsiger domme, som går direkte imod, hvad regeringen har fremført. Det ville være underligt, hvis de domme ikke gav anledning til kritik.

Jeg synes ikke, at vi her i salen skal gå ind i en juridisk analyse af den ene eller anden dom fra EF-Domstolen. Det er ofte teknisk og kompliceret stof, som bedre hører hjemme i fagudvalgene. Det gælder f.eks. den seneste sag, Lavaldommen. Heldigvis viser der sig som regel gode løsninger med bred politisk opbakning på domme, der er gået os imod. At domstolene af og til kritiseres, finder jeg altså helt naturligt. Det er vilkårene i et demokrati. Det gælder både i Danmark og i EU. Der er jo også kendelser i danske domstole, som mange ikke kan tilslutte sig eller forstå.

Jeg er også enig i, at Domstolen nogle gange optræder anderledes, end danske domstole normalt gør. Alt andet ville også være overraskende i et samarbejde med 27 lande. Det sker f.eks. fra tid til anden, at vi ser domme, hvor EF-Domstolen har anlagt en dynamisk fortolkning af EU-retten.